

Założenia ogólne

Kodeks etyczny nauczyciela jest zbiorem zasad służących nauczycielowi pomocą w rozstrzygnięciu problemów etycznych jego zawodu.

Kodeks jest wyrazem przekonania, że działania nauczyciela wobec jego odbiorców, uczniów i ich rodziców lub opiekunów, podejmowane w ramach jego czynności zawodowych, mają szczególny wymiar etyczny wynikający z roli społecznej nauczyciela.

Społeczna rola nauczyciela wynika z wpływu, jaki może on swoimi działaniami wywierać na życie innych ludzi i ze społecznych oczekiwań wobec przedstawicieli zawodu nauczycielskiego.

Jako profesjonalista pracujący w osobistych relacjach z uczniami i ich rodzicami, nauczyciel jest odpowiedzialny za charakter i skutki wpływu wynikające z tych relacji.

Jako dysponent dóbr edukacyjnych nauczyciel ponosi odpowiedzialność za sprawiedliwy dostęp do możliwości rozwojowych pozostających w jego dyspozycji.

Jako reprezentant świata dorosłych wobec dzieci i młodzieży, nauczyciel bierze na siebie odpowiedzialność za przekazywanie uczniom wartości, norm życia społecznego i wiedzy delegującej go społeczności.

Wyliczone pola odpowiedzialności decydują o znaczeniu przestrzegania zasad etyki zawodowej w pracy nauczyciela i stanowią podstawę dla stawiania mu szczególnych wymagań etycznych.

Naczelną wartością jest dla nauczyciela dobro ucznia. Celem jego działalności profesjonalnej jest wspieranie ucznia we wszechstronnym rozwoju osobistym.

W pracy zawodowej nauczyciel kieruje się fundamentalnymi wartościami humanistycznymi zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ, zwłaszcza godnością człowieka jako osoby, jego podmiotowością, autonomią i prawem do nieskrępowanego rozwoju.

Szczególną wartością jest dla nauczyciela godność zawodu nauczycielskiego rozumiana jako fundament zaufania i prestiżu środowiska zawodowego nauczycieli. Nauczyciel jest świadom, że każde naruszenie zasad etyki zawodowej podważa godność zawodową i może mieć negatywny wpływ nie tylko dla niego ale i dla całego środowiska.

Nauczyciel zdaje sobie sprawę, że jego osobista postawa wobec wartości życia społecznego, norm prawnych, moralnych i obyczajowych są nierozdzielnie związane z godnością jego zawodu, co sprawia, że jest on szczególnie odpowiedzialny za przestrzeganie zasad etycznych w życiu prywatnym.

Dla zapewnienia jak najwyższego poziomu wykonywanej pracy, nauczyciel dokłada wszelkich starań aby stale rozwijać swoją wiedzę, wrażliwość etyczną oraz umiejętności interpersonalne i intrapsychiczne.

Ze względu na specyfikę zawodu utrudniającą często obiektywny osąd własnych działań, nauczyciel jest osobiście odpowiedzialny za poddawanie swojej pracy systematycznemu nadzorowi poprzez hospitację, superwizję i inne formy pracy zespołowej.

Nauczyciel w swojej praktyce zawodowej staje często przed sytuacjami, w których istotne wartości i zasady etyczne pozostają ze sobą w konflikcie i nie da się ich jednocześnie w pełni zrealizować. Nauczyciel nie unika rozstrzygnięcia wynikających stąd dylematów moralnych, podejmuje decyzje

kierując się własnym rozeznaniem, a ponadto ujawnia te dylematy i inicjuje pracę swojego środowiska nad ich rozstrzygnięciem.

Zasady etyki zawodowej nauczyciela

1. Nauczyciel respektuje prawa ucznia jako osoby ludzkiej wyrażone w Konwencji Praw Dziecka i innych aktach obowiązujących w Rzeczypospolitej Polsce i dokłada starań, aby były one znane oraz właściwie chronione i realizowane w jego miejscu pracy.

W szczególności nauczyciel respektuje i chroni prawa ucznia i jego rodziców lub opiekunów do kierowania się własnym systemem wartości, dokonywania własnych wyborów, oraz prawo do intymności.

2. Nauczyciel w swoim postępowaniu wobec ucznia i jego rodziców (opiekunów) kieruje się zasadą niezbywalności ich praw, co oznacza, że nikomu nie wolno ich zawiesić, unieważnić lub uzależniać ich stosowania od postaw i zachowań ucznia lub jakichkolwiek innych okoliczności.

3. Nauczyciel dba o utrzymanie możliwie najwyższego poziomu swej pracy, bez względu na jakiegokolwiek indywidualne cechy uczniów i ich rodziców czy też na jego osobisty do nich stosunek. Nauczyciel jest szczególnie odpowiedzialny za to, aby cechy różnicujące odbiorców jego działań, takie jak rasa, narodowość, światopogląd i system wartości, pozycja społeczna, sytuacja materialna, poglądy polityczne, a także stosunek do szkoły i edukacji oraz charakter problemów wychowawczych – w żaden sposób nie pociągały za sobą dyskryminacji tych osób w środowisku szkoły i w dostępie do dóbr edukacyjnych.

4. W pracy z uczniem małoletnim nauczyciel kieruje się przede wszystkim zasadą jego dobra. Współpracując z instytucjami lub osobami dorosłymi decydującymi o małoletnim uczniu, nauczyciel nie powinien podejmować działań wbrew tej zasadzie. W przypadku naruszenia przez instytucję lub osoby dorosłe praw lub dóbr małoletniego nauczyciel powinien odstąpić od współpracy z tymi instytucjami i osobami i bronić praw i dóbr małoletniego

5. Nauczyciel dokłada starań, aby jak najlepiej poznać problemy, możliwości i inne uwarunkowania ucznia, i aby najtrafniej jak to możliwe dostosowywać cele i metody swoich działań do jego indywidualnych potrzeb i możliwości. Nauczyciel nie może dopuszczać do dyskryminowania ucznia w jego dostępie do dóbr edukacyjnych z powodu indywidualnych uwarunkowań.

6. Nauczyciel powinien zrozumiale przekazywać uczniowi i jego rodzicom lub opiekunom wiedzę o tym, jak rozpoznaje jego sytuację i problemy oraz informować o celach swoich działań wychowawczych i dydaktycznych, stosowanych metodach, wynikach i ocenach uzyskiwanych przez ucznia oraz sposobach ich udostępnienia. Nauczyciel stara się uzyskać zrozumienie odbiorców dla przekazywanych informacji i akceptację dla planowanych działań.

7. Nauczyciel nie może wykorzystywać swojej pozycji dla osiągnięcia kosztem ucznia i jego rodziców lub opiekunów korzyści osobistych. W trosce o godność zawodu nauczyciel jest szczególnie odpowiedzialny za to, aby rozpoznawać i eliminować wszelkie sytuacje, które mogą być przez ucznia lub inne osoby interpretowane jako korupcyjne.

8. Dla utrzymania właściwego poziomu swojej pracy wychowawczej i dydaktycznej nauczyciel staje niekiedy przed koniecznością poznawania osobistych, poufnych informacji dotyczących jego odbiorców. Nauczyciel jest świadom szczególnej odpowiedzialności wynikających z posiadania tego

rodzaju wiedzy i dąży do jej uzyskania jedynie w takim zakresie, w jakim jest to niezbędne dla wykonywania jego czynności zawodowych.

9. Nauczyciela obowiązuje przestrzeganie tajemnicy zawodowej obejmującej informacje o osobistych sprawach jego odbiorców. Ujawnienie wiadomości objętych tajemnicą zawodową jest dopuszczalne jedynie wówczas, gdy:

- a)** zachowanie tajemnicy może prowadzić w przyszłości do poważnego zagrożenia czyjegoś bezpieczeństwa lub innych dóbr osobistych;
- b)** zachowanie tajemnicy może prowadzić w przyszłości do naruszenia prawa;
- c)** ujawnienie poufnych informacji innemu nauczycielowi lub zespołowi nauczycielskiemu jest niezbędne dla zapewniania odpowiedniej skuteczności oddziaływań dydaktyczno-wychowawczych
- d)** ujawnienie poufnych informacji innemu specjalście spoza zawodu nauczycielskiego umożliwi świadczenie uczniowi niezbędnej mu profesjonalnej pomocy;

10. Nauczyciel jest odpowiedzialny za kształtowanie konstruktywnych, umożliwiających systematyczną współpracę relacji z rodzicami ucznia, respektuje ich prawa rodzicielskie określone w Konstytucji RP i innych aktach prawnych oraz ich prawo do informacji i konsultacji.

11. W trosce o prestiż i profesjonalny poziom środowiska nauczycielskiego nauczyciel dokłada starań o przejrzystość działań i procedur środowiska nauczycielskiego i zespołu nauczycielskiego w swoim miejscu pracy wobec otoczenia społecznego.

12. Nauczyciel rozumie znaczenie pracy zespołowej dla skuteczności i spójności oddziaływań wychowawczo-dydaktycznych, bierze na siebie odpowiedzialność za właściwą organizację i poziom tej pracy, przestrzega norm i standardów zespołu, w którym pracuje.

13. W relacjach ze współpracownikami nauczyciel kieruje się zasadą, że ocenianie i konstruktywna krytyka pracy i postępowania każdego nauczyciela jest ważnym narzędziem podwyższenia profesjonalnego poziomu całego środowiska. W swoich ocenach jest jednak zobowiązany powstrzymać się od deprecjonowania kogokolwiek jako osoby i od używania profesjonalnych ocen do rozgrywek osobistych. Dbając o godność zawodu, nauczyciel powstrzymuje się od tego typu wypowiedzi w obecności osób postronnych.

14. Nauczyciel, który naruszył zasady etyki zawodowej powinien podjąć niezwłocznie działania mające na celu usunięcie skutków swojego postępowania i naprawienie powstałych szkód.

15. Nauczyciel powinien wymagać od innych nauczycieli nienagannego zachowania i kierowania się zasadami etyki zawodowej

16. Nauczyciel ma obowiązek reagować na znane sobie fakty odstępstwa od zasad etyki zawodowej ze strony innych nauczycieli. W takich sytuacjach nauczyciel powinien dołożyć wszelkich starań, aby przekonać współpracownika do zmiany postępowania poprzez interwencję osobistą, odwoływanie się do pomocy innych nauczycieli, zespołu nauczycielskiego lub, gdy to nie przyniesie efektu, do działających na jego terenie organizacji zawodowych nauczycieli.

17. Nauczyciel nie może akceptować warunków pracy, które ograniczają lub uniemożliwiają stosowanie zasad etyki zawodowej i ma obowiązek reagować, jeśli warunki pracy ograniczają lub uniemożliwiają stosowanie zasad etyki zawodowej przez niego lub jego współpracowników.

18. Nauczyciel powinien odstępować od działań zawodowych, jeżeli jego osobista sytuacja psychiczna lub fizyczna lub inne okoliczności mogą istotnie obniżyć jakość wykonywanej pracy.

Kodeks etyczny nauczyciela

1. Nauczyciel wspomaga rodziców w procesie wychowania oraz troszczy się o wszechstronny rozwój ucznia w sferze intelektualnej, duchowej, fizycznej i społecznej. Uaktywnia jego wewnętrzny potencjał twórczy, rozwija zdolności, inspiruje oraz pomaga w poszukiwaniu tego, co dobre dla jego rozwoju i doskonalenia osobowego. Rozwija u uczniów pasję poznawczą, samodzielność w wyciąganiu wniosków, refleksyjność oraz poczucie samokrytycyzmu.
2. Nauczyciel pamięta, że efekty jego oddziaływań wychowawczych w głównej mierze zależą od tego, czy sam postępuje zgodnie z ogólnie przyjętymi zasadami etycznymi, które wpaja uczniom i czy kieruje się takimi samymi zasadami etycznymi zarówno w życiu prywatnym, jak i zawodowym. Powinna go cechować wysoka kultura osobista i wyjątkowa dbałość o kulturę języka ojczystego.
3. Nauczyciel ma obowiązek sumiennie wywiązywać się ze swoich zadań w procesie nauczania, wychowania i opieki.
4. Nauczyciel, wykazując życzliwość, wyrozumiałość i cierpliwość, buduje swe relacje z uczniem na zaufaniu w stosunku do niego, a gdy zachodzi potrzeba stara się wczuwać w jego położenie w celu podjęcia możliwie najtrafniejszej decyzji wychowawczej. Jest stanowczy i konsekwentny.
5. Nauczyciel wychowuje ucznia do odpowiedzialności za własne czyny i przygotowuje do ponoszenia konsekwencji dokonanych wyborów.
6. Nauczyciela obowiązuje: sprawiedliwość, bezinteresowność, obiektywizm, szacunek i takt wobec każdego ucznia.
7. W sytuacjach spornych nauczyciel ma prawo przedstawić motywacje swojego postępowania.
8. Nauczyciel ma prawo do szacunku ze strony uczniów, rodziców i swoich przełożonych oraz do godnego wynagrodzenia i godnych warunków pracy.
9. Nauczyciel jest moralnie zobowiązany do podnoszenia swoich kwalifikacji (doksztalcania i doskonalenia).
10. Ma prawo do nowoczesnego warsztatu pracy, umożliwiającego stosowanie nowatorskich form i metod pracy, w tym technologii informacyjnej.
11. Ma prawo ubiegać się o dofinansowanie do form doskonalenia i doksztalcania z funduszu przeznaczonego na ten cel.
12. Ma prawo do zdobywania kolejnych stopni awansu zawodowego w celu podnoszenia efektywności oddziaływań edukacyjnych.
13. Ma prawo do wdrażania innowacji pedagogicznych.

- 14.. Ma prawo do odwołania od krzywdzącej jego zdaniem oceny pracy oraz do obrony swoich praw.
- 15.Nauczyciel wychowuje w duchu patriotycznym i w zgodzie z wartościami konstytuującymi cywilizację europejską. Z powagą i szacunkiem odnosi się do przekonań religijnych uczniów, podkreślając wkład chrześcijaństwa w rozwój cywilizacyjny ludzkości.
16. W pracy wychowawczej nie opowiada się za jakąkolwiek opcją polityczną mając jednocześnie prawo do przedstawiania własnych poglądów.
- 17.Nauczyciela obowiązuje przestrzeganie tajemnicy zawodowej.
- 18.Nauczyciel zobowiązany jest do zachowywania szczególnej ostrożności w przekazywaniu informacji o uczniu i jego środowisku rodzinnym.
- 19.Nauczyciel przestrzega przed zagrożeniami płynącymi z nałogów jako źródła patologii społecznych; przeciwdziała im, propagując postawy prozdrowotne.
- 20.Zwraca uwagę na wygląd estetyczny uczniów i ład w ich otoczeniu, dając przykład własną postawą.
- 21.Nauczycielom nie wolno włączać uczniów do żadnych form protestów, których celem miałyby być obrona własnych interesów.
- 22.Nauczyciel uczy zasad zespołowego współdziałania.
- 23.Nauczyciel daje uczniom przykład właściwego współżycia w zespole.
- 24.Nauczyciel nie podważa autorytetu innych nauczycieli i pozostałych pracowników szkoły.
- 25.Nauczyciel troszczy się o dobre imię szkoły, prestiż zawodu, aktywnie włącza się w życie szkoły oraz stara się poszerzać jej oddziaływanie na rzecz środowiska.
- 26.Nauczyciel dzieli się zdobytym doświadczeniem i wiedzą z innymi nauczycielami.
- 27.Nauczyciel służy fachową poradą rodzicom w sprawach dydaktyczno-wychowawczych.
- 28.Nauczyciel kieruje się solidarnością zawodową.
- 29.Nauczyciel przeciwdziała dyskryminacji, traktuje wszystkich uczniów jednakowo niezależnie od: rasy, narodowości, światopoglądu, wyznawanego systemu wartości, sytuacji materialnej, pozycji społecznej, poglądów politycznych rodziców.
- 30.Nauczyciel nie może wykorzystywać swojej pozycji do osiągnięcia korzyści osobistych. kosztem ucznia, jego rodziców lub prawnych opiekunów.
- 31.Nauczyciel, który naruszył zasady etyki zawodowej powinien podjąć niezwłocznie działania mające na celu usunięcie skutków swojego postępowania i naprawienie powstałych szkód.